

SÆRBO SAMMEN

**Stadig flere
velger å ikke bo
sammen, selv om de er i et
fast forhold. De mener de får det
beste fra to verdener.**

TEKST: JENNY MICKO FOTO: SILJE KATRINE ROBINSON

– Det er veldig deilig å bo alene, men samtidig ha en kjæreste som man kan være sammen med når man vil, sier Rita Midtbø

Av være særbo betyr å være i et parforhold uten å bo sammen. Noen velger det av praktiske årsaker, andre fordi det rett og slett passer dem.

Særboskap regnes som den hurtigst voksende parformen i den vestlige verden, og ti prosent av norske par velger i dag å være særboere.

På 1960-tallet sjokkerte feministen Simone de Beauvoir og filosofen Jean-Paul Sartre omverdenen med sin uvanlige livsstil. De var gift, men mente at for mye hverdagsliv ville drepe forholdet, og valgte derfor å bo hver for seg.

Mye har skjedd siden den gang.

– I dag har folk større mulighet til å velge form for intimitet, og normene endrer seg. Det begynner å bli lenge siden den hetero kjernefamilien var det eneste idealet, sier etnolog Tone Hellesund ved Universitetet i Bergen til kjønnsforskning.no

I en britisk studie fra 2013 ble særboere spurt om deres partner ville være den som tok seg av dem dersom de ble langvarig syke. Kun 20 prosent av særboerne svarte ja, i motsetning til hele 92 prosent av gifte og samboere. 34 prosent av særboerne ville gå til sin partner ved problemer med jobb eller penger, mens like mange valgte familie og 27 prosent valgte en nabo eller venn å betro seg til.

– For samboende par og ektepar er det et skarpt brudd på sentrale normer å nekte å ta på seg for eksempel omsorgsoppgaver overfor partneren, selv om vi også vet at disse forventningene er svært avhengig av kjønn. Særboere er nok i større grad fristilt fra slike forventninger og vurderer selv intensiteten på relasjonen opp mot det omsorgsansvaret de føler at de har, mener Hellesund.

Skilt på eldre dager

Antall aleneboere øker i takt med velstanden. I dag bor ifølge Statistisk sentralbyrå 18 prosent av befolkningen alene. De siste tiårene har det stadig blitt flere husholdninger som består av én person, og den gjennomsnittlige husholdningsstørrelsen har sunket gradvis.

– Den mest typiske representanten for gruppen særboere er de som er i et stabilt parforhold og fungerer som et etablert par overfor slekt og venner, men som likevel velger å bo hver for seg mesteparten av tiden, ifølge Kenneth Aarskaug Wiik, forsker ved SSB.

Psykolog og professor Frode Thuen forteller at samlivsformen særbo er særlig populær blant godt voksne.

– I dag er det langt flere enn i tidligere generasjoner som holder seg ung i kropp og sinn langt ut i alderdommen. Flere blir også skilt på sine eldre dager. Det innebærer at det er mange godt voksne kvinner og menn som er skilt eller som er blitt enke eller enkemann, og som føler seg klar for å etablere nye parforhold. Men de ønsker ikke nødvendigvis å flytte sammen med eventuelle kjærester, og siden det heller ikke lenger er noe sterkt press fra omgivelsene om at man bør gifte seg for å være kjærester, velger man gjerne det enkleste – nemlig å være særboere.

Unngå utfordringer

Thuen mener at eldre ofte er så godt etablert at de har lite lyst til å flytte på seg.

– Det er særlig seniorer som velger å være særboere, og mange av dem har heller ikke noe klart mål om å flytte sammen, før eller siden. Til det er de ofte for godt etablert i hver sine boliger og hvert sitt nærmiljø. Også av hensyn til voksne barn og barnebarn kan det i mange tilfeller fremstå som enklere hvis man velger å være særbo, i stedet for å flytte sammen og eventuelt også gifte seg. Blant de litt yngre aldersgruppene er særboerskap mye oftere en midlertidig løsning, hvor de vil se forholdet an litt før de eventuelt velger å flytte sammen. Eller de ønsker å vente med samboerskap eller ekteskap til barna har flyttet ut.

Fordelene ved særboerskap er, ifølge psykologen, først og fremst fleksibiliteten – at man både kan ha den friheten som følger med det å leve for seg selv, og fellesskapet ved å ha en kjæreste.

– Man kan dessuten unngå mange av de hverdagsutfordringene som kan gjøre seg gjeldende når man lever tett sammen med noen. Det gir liksom det beste av to verdener. På den annen side er særboerskap gjerne litt mindre forpliktende enn et samliv. I undersøkelser blant særboere er det bare en liten andel som oppgir at de føler seg trygg på at den andre ville være der for dem dersom man virkelig trengte det. Blant folk som er gift eller samboere, derimot, har de fleste en trygghet for at partneren vill stille opp for en, dersom man for eksempel ble alvorlig syk.

– Kan man ha et like nært forhold til en partner som man ikke lever sammen med?

– Man kan nok ha et nært forhold selv om man ikke lever sammen. Akkurat som man

kan leve sammen uten å stå hverandre veldig nær.

Følelsesmessige bånd

Familieterapeut Lene Lerche Raadal forstår hvorfor mange godt voksne velger særboerskap som samlivsform.

– I et forhold som er etablert sent i livet, kanskje som andre eller tredje parforhold, er ønsket om autonomi og å ta vare på det en har fra før, uten for store forandringer, samt ivaretaking av barn og barnebarn, ekstra stort. En dame sa til meg i en samtale: Når jeg nå har levd et langt liv, har voksne barn og barnebarn og egen økonomi, da er jeg etter hvert blitt veldig selvstendig og har ikke så stort ønske om å endre på alt selv om jeg får meg ny kjæreste.

Familieterapeuten sier det er viktig med ulike bånd som knytter et par sammen.

– Det er særlig seniorer som velger å være særboere, og mange av dem har heller ikke noe klart mål om å flytte sammen, før eller siden.

Frode Thuen, psykolog

GJENSYNSGLEDE.
Rita Midtbø og Stein Flagtvedt har vært et par i 17 år.

– Det kan være barn, bolig, økonomi, venner eller annet. I et særboforhold har man ikke felles bolig og som regel ikke felles økonomi og barn. Det innebærer at båndene i særboerpar hovedsakelig er den følelsesmessige tryggheten. Det betyr at det legges stor vekt på følelsene i forholdet, og det igjen forutsetter at paret stoler på hverandre og er trygge på hverandre. Jeg tenker derfor at dersom et særboerpar skal fungere godt fordrer det at begge to er trygge på seg selv og kan vise hverandre tillit, ellers kan det fort oppstå utrygghet og også sjalusi. I tillegg er det utrolig viktig at paret har etablert gode og trygge måter å kommunisere på for å skape den nødvendige fellesfølelsen av å høre sammen. Ellers kan det fort bli mye mitt, ditt og bare litt vårt.

– Kan det å flytte fra hverandre redde et forhold eller ekteskap?

– I noen tilfeller kan det gagne forholdet å flytte fra hverandre for en periode. Dette for å bryte et lite hensiktsmessig mønster der en over tid har tatt hverandre for gitt og druknet i rutinehverdagen, og glemt å ta vare på hverandre og eget individ. Avstand kan i noen slike tilfeller skape en mer vital relasjon med fornyet interesse, raushet, forståelse og erkjennelse av partners betydning i livet ditt. Men i disse tilfellene er det utrolig viktig at paret er samkjørte på hvilken grenser og regler som skal gjelde i denne fasen. Hvis ikke vil oftest en slik fase bare øke avstanden som allerede er oppstått i paret, sier Lerche Raadal.

Særegenheter

Da Rita Midtbø (64) og Stein Flagtvedt (71) ble et par for 17 år siden var tanken at de etter hvert skulle flytte sammen. Slik ble det ikke, og det er de glade for i dag.

Selv om vi ikke bor sammen eller er gift, er vi på mange måter som et ektepar.

Stein Flagtvedt

– Vi kom begge fra forhold, og ingen av oss hadde egentlig bodd alene. Da vi som unge flyttet hjemmefra, flyttet vi direkte inn med våre respektive ektefeller. Selv om vi snakket om å flytte sammen, og til og med var og så på hus, ble det med tiden mindre og mindre aktuelt. Når folk bor alene får de sine sær-egenheter, og det å tilpasse seg en annen er ikke alltid så enkelt, smiler Rita.

Stein er enig. Han mener han selv personifiserer «sær» i order særbo.

– Det blir heller ikke enklere når man treffer hverandre i godt voksen alder. Menn og damer er forskjellige, og jeg tror de forskjellene blir forsterket med årene. Vi var mer sammen i begynnelsen, men det har justert seg med tiden. Vi har begge våre særegenheter, og ikke minst forskjellig livsstil. Rita er mer aktiv enn meg, og med i flere klubber. Vi synger begge i kor, men ikke i det samme koret.

Behov for alenetid

Det praktiske er heller ingen utfordring for paret.

– Jeg har ikke sertifikat, og har derfor gått hele mitt liv. Ritas leilighet ligger bare femten minutter unna min, så det er en grei liten gåtur.

Rita mener forholdet vinner på at de bor hver for seg.

– Det er veldig deilig å bo alene, men samtidig ha en kjæreste som man kan være sammen med når man vil. Jeg tror det ville slitt mer på forholdet om vi hadde bodd sammen. Mange sier faktisk at de er misunnelig på vår ordning. Jeg tror at alle har behov

SES OFTE. Stein i sofakroken hjemme hos Rita.

for alenetid, men ensomheten må være selvvalgt om man skal trives med den.

Stein kunne ikke vært mer fornøyd med hvordan de har valgt å leve livet, sammen og hver for seg.

– Vi liker å reise og å gå ut sammen, og vi er sammen så godt som hver helg og i alle ferier – om ikke Rita er på jentetur. Selv om vi ikke bor sammen eller er gift, er vi på mange måter som et ektepar, og vi er på telefonen med hverandre hver dag.

Enklere for etterkommere

– Finnes det noen baksider med å være særbo?

– Det måtte være økonomien. Vi betaler jo for to leiligheter, men det har vi råd til. Og det faktum at vi ikke har fellesøkonomi og dermed ingen juridiske forpliktelser, vil gjøre det veldig enkelt for våre etterkommere, så egentlig er det mest positivt. Ellers et det vel dette om man blir syk. Man vet jo ikke hva fremtiden bringer, og det er klart det kan bli tungvint om en av oss blir hjelpetrengende eller mindre mobil. Men da får vi nyte velferdsgodene som hjemmesykepleien, og så har vi jo to barn hver som stiller opp, sier Rita.

– Hvilken leilighet er dere i mest?

– Min, svarer Rita raskt. Den er koseligere enn din.

– Med et kvinneblikk er den nok det, humrer Stein.

– Det er i hvert fall mindre støv og gamle våpen hos meg, ler Rita og gir særboeren sin et kjærlighetsfullt blikk.

Kilder: forskning.no, kjønnsforskning.no, SSB, Wikipedia